СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Інноваційне підприємництво та управління стартап-проєктами»

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Спеціальність	всі, за винятком окремих програм спеціальності D3 Менеджмент
Освітні програми	всі, ***окрім*** програм “Адміністративний менеджмент”, “Управління проєктами”, “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” спеціальності D3 Менеджмент
Тривалість викладання	1-й семестр (1 та 2 чверті)
Кількість кредитів	4 кредити ECTS (120 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години на тиждень
практичні заняття:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=4340
Кафедра, що викладає Прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Інформація про викладачів:

Шаповал Вадим Анатолійович (*лекції*)
доцент, канд. екон. наук, доцент
Персональна сторінка
https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/shapoval/shapoval.php
E-mail:
shapoval.v.a@nmu.one

Літвінов Юрій Ігоревич (*практичні заняття*)
канд. техн. наук
Персональна сторінка
https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/litvinov/litvinov.php
E-mail:
litvinov.yu.i@nmu.one

1. Анотація до курсу

Для стартапів характерна гнучкість і постійний пошук бізнес-моделі, можливість швидкого масштабування. Інноваційна підприємницька діяльність передбачає високий рівень ризиків на початкових етапах створення бізнесу. У той же час, при застосуванні правильного підходу та методології до розвитку стартапу підприємці можуть швидко тестувати нові ідеї, технічні рішення, бізнес-моделі, а у випадку невдачі швидко змінювати модель і починати перевірку нових стратегій. Шляхом таких інтерацій буде досягатись комерційний успіх стартап-проєкту.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо здійснення інноваційного підприємництва шляхом започаткування та управління стартап-проєктами.

Завдання курсу:

– формування системи знань (теорії, концепції, підходи) стосовно управління стартап-проєктами;

– набуття практичних компетентностей щодо розробки бізнес-моделі стартап-проєкту;

– формування навичок використання можливостей стартап-екосистеми.

3. Результати навчання

– аналізувати та використовувати потенціал стартап-екосистеми;

– залучати кофаундерів, формувати ефективну команду стартап-проекту;

– застосовувати методику «дизайн мислення» для визначення проблем потенційних клієнтів стартапу;

– здійснювати якісний відбір ідей стартапу;

– розробляти бізнес-модель стартапу за шаблоном канви;

– сегментувати клієнтів та складати їх профіль;

– планувати та здійснювати дослідження клієнтів стартапу з метою валідації ключових гіпотез щодо бізнесу;

– управляти командою стартап-проєкту на різних стадіях її життєвого циклу;

– застосовувати на практиці концепцію «мінімально життєздатного продукту»;

– кількісно оцінювати обсяг ринку стартапу та здійснювати аналіз конкурентів;

– розробляти маркетингову стратегію стартапу;

– розробляти стратегію фінансування стартапу;

– презентувати стартап-проєкт.

4. Структура курсу

	ЛЕКЦІЇ
1	**Тема 1. Стартап екосистема** Особливості інноваційного підприємництва, визначення стартапу. Роль стартапів у світовій економіці. Зв'язок науки та інновацій. Складові стартап екосистеми. Стадії розвитку стартапу. Огляд стартап екосистеми України.
2	**Тема 2. Основні принципи формування команди, ролі в команді стартапу** Принципи формування команди. Візія, місія, цінності. Ролі в команді.
3	**Тема 3. Дизайн мислення. Визначення проблем, емпатія** Проблема як джерело ідей для стартапів. Розгляд вдалих і невдалих ідей стартапів з точки зору проблеми. Стейкхолдери стартапу. Методологія How Might We. Огляд інструментів для аналізу проблем. Дизайн мислення.
4	**Тема 4. Дизайн мислення. Пошук і вибір ідей. Валідація ідеї стартапу** Інструменти пошуку ідей. Розбір кейсів. Голосування, кластеризація, SWOT аналіз. Брейнстормінг, майндмеппінг, скетчінг.
5	**Тема 5. Канва бізнес моделі. Вступ, проблема та рішення.** Що таке бізнес модель, для чого вона потрібна. Види опису бізнес моделей. Огляд складових канви бізнес моделі.
6	**Тема 6. Канва бізнес моделі. Портрет клієнта, ціннісна пропозиція.** Визначення терміну customer development. Сегментація клієнтів. Створення портрету клієнтів. Канва ціннісної пропозиції.

7	**Тема 7. Дослідження клієнтів. Попереднє дослідження ринку. Валідація ключових гіпотез.** Цикл customer development. Гіпотези. Валідація гіпотез. Інструменти для проведення дослідження клієнтів - опитувальники, інтерв'ю, фокус групи. Дослідження трендів та статистичних даних.
8	**Тема 8. Динаміка команди** Динаміка команди. Етапи розвитку команди - forming, storming, norming, performing, adjourning. Методи роботи з командою на різних етапах, мотивація.
9	**Тема 9. Мінімально життєздатний продукт (MVP)** Створення MVP. Ресурси, задачі, інструменти для прототипування. Приклади MVP стартапів.
10	**Тема 10. Оцінка ринку. Аналіз конкурентів** Поняття про об'єм ринку. Методи оцінки ринку. Аналіз росту ринку. TAM, CAM, COM. Методи аналізу конкурентів. Несправедливі конкурентні переваги (unfair advantages).
11	**Тема 11. Основи маркетингу для стартапів** Маркетингова стратегія для стартапу. Основи цифрового маркетингу. SMM та інструменти онлайн просування. Реклама, робота з лідерами думки. Метрики.
12	**Тема 12. Основи про інвестиції, фінанси та юридичні особливості стартапів.** Огляд венчурного ринку. Етапи та раунди інвестицій. Фінанси в стартапі. Юридичні аспекти інвестицій. Умови, розподіл часток, договори, опціони.
13	**Тема 13. Презентація стартапу.** Основні принципи презентації стартапу. Основи та техніки публічних виступів.
	Тестування за темами 1-13
	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
1	Огляд історії розвитку стартапу з зазначенням взаємодії цього стартапу з різними елементами екосистеми.
2	Формування команд з учасників навчальної групи.
3	Розробка карти емпатії. Робота з інструментом How Might We.
4	Пошук ідей. Брейнштормінг в команді. Презентація ідей кожною командою. Отримання зворотного зв'язку та обговорення ідей.
5	Представлення кейсів канви прикладів відомих стартапів. Розбір кейсів в командах.
6	Розбір кейсів портретів клієнтів. Розбір кейсів ціннісної пропозиції.
7	Планування експериментів для підтвердження гіпотез щодо проблеми, рішення та сегментів клієнтів.
8	Знайомство з інструментами управління командою (командні чати, таск-менеджери, робота з документацією).
9	Прототипування. Основи UI/ UX дизайну. Створення customer journey map.
10	Аналіз ринку. Обчислення TAM, CAM, COM. Дослідити темпи зростання ринку. Провести аналіз конкурентів. Дослідити конкурентні переваги стартапу.
11	Розробка концепції діджитал маркетингу стартапу
12	Визначення інвестиційної стратегії стартапу.
13	Розробка фінальної презентації стартапу. Пітчинг-сесія
	Пітч стартап-проєкту

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: ґаджети з можливістю підключення до Інтернету; активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one); перевірений доступ до платформи Moodle; програм Microsoft Office 365 (Teams, Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з тестування за лекційною частиною та індивідуального завдання на практичних складатиме не менше 60 балів. Оцінка з поточного оцінювання визначається як середнє від оцінок: 1) тестування за лекційною частиною на останньому навчальному тижні (тест з 15 запитань; 100 балів); 2) індивідуальне завдання - розробка стартап-проєкту (100 балів).

Індивідуальне завдання оцінюється експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентністні характеристики, визначені Національною рамкою кваліфікації (НРК) для магістерського рівня вищої освіти.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи:

У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання під час сесії – екзаменаційний тест. Для перевірки рівня опанування дисципліни може бути проведена співбесіда за результатами складання екзаменаційного тесту. Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

У разі технічної неможливості скласти тест для ліквідації академічної заборгованості з дисципліни після формального завершення сесії, студент має також право на підсумкове оцінювання в форматі письмової роботи, яка складається з відповідей на два запитання. Така робота експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Рівень, рейтингова шкала	*Теоретична підготовка*	*Практичні уміння і навички*
Високий, 100-90, відмінно	Студент має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, теореми, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	Студент самостійно розв’язує типові задачі різними способами, стандартні, комбіновані й нестандартні завдання, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При виконанні практичних та індивідуальних робіт студент дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.

Вище середнього, середній 89-74 дуже добре, добре	Студент знає і може самостійно сформулювати основні теоретичні положення, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичні й діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	Студент самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) завдання, володіє базовими навичками з виконання необхідних логічних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти типову схему та обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату.
Достатній, 73-60, задовільно, посередньо	Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії, знає істотні ознаки (засади) основних теоретичних положень та їх відмінність, може записати окремі термінологічні дефініції теоретичного положення за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	Студент може розв'язати найпростіші типові завдання за зразком, виявляє здатність виконувати основні елементарні аналізи, але не спроможний самостійно сформулювати задачу за словесним описом і визначити метод її розв'язання.
Низький, 59-0, незадовільно	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про теоретичні положення. У відповіді цілком відсутня самостійність. Студент знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії.	Студент знає умовні позначення та вміє розрізняти основні величини, вміє розв'язувати завдання лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»» (https://surl.li/vzoqcs), Кодексом академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (https://surl.li/umkwcp) та Політикою щодо використання штучного інтелекту в діяльності НТУ «Дніпровська політехніка» (https://surl.li/skcgvo).

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

При вивченні освітнього компоненту не дозволяється використання ШІ для:

- виконання підсумкових робіт під час участі у контрольних заходах (контрольні роботи, залікові тести, іспити, квізи, індивідуальні письмові завдання тощо), якщо інше не дозволено викладачем;
- повного копіювання згенерованого ШІ контенту (текстів, зображень, відповідей тощо) без критичної обробки, редагування чи належного посилання на джерело у випадках, коли використання ШІ дозволено;
- імітації самостійного мислення чи створення відповідей, які не відображають особистих зусиль здобувача вищої освіти, зокрема у творчих роботах (есе, курсові, кваліфікаційні роботи, огляди літератури тощо), що вимагають авторського аналізу, рефлексії чи міркувань;
- виконання розрахункових чи аналітичних завдань, де необхідне самостійне розуміння логіки, встановлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків;
- підготовки до дебатів, усних презентацій чи аналізу первинних джерел, що потребують самостійного формулювання думок, інтерпретації та контекстуального аналізу;
- створення контенту, який порушує авторські права чи етичні норми, включаючи публікацію згенерованого контенту, що може спотворювати реальність чи знецінювати важливість повідомлень

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на день (щодня) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Бонуси.

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції та практичні заняття (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та приймають участь у конференціях, конкурсах тощо отримують додатково 5 балів до підсумкової оцінки.

7.6. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на університетські поштові скриньки здобувачів. Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції здобувачів стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8 Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Робочий зошит студента з дисципліни «Інноваційне підприємництво та управління стартап-проєктами. Конспект лекцій. К. Громадська організація “Платформа інноваційного партнерства” (YEP™). 2021. 115 с. https://do.nmu.org.ua/pluginfile.php/309953/mod_resource/content/0/Робочий%20зошит%20студента%20v2.0.pdf (потрібна попередня реєстрація на дистанційний курс в системі do.nmu.org.ua)
2. Технології розробки стартапів. Навчальний посібник. К. Проєкт «Норвегія-Україна». 2021. 129 с. https://ifsa.kiev.ua/vidannya/navchalnij-posbnik-texnolog-rozrobki-startapv.html
3. Словник стартапера: як порозумітися з інвестором. URL: https://24tv.ua/investment/slovnik_startapera_yak_porozumitisya_z_investorom_n1048088
4. Підодвірна Ю. Shareholders’ agreement URL: https://legalitgroup.com/shareholders-agreement/
5. Не повторюйте цих помилок. Як побудувати сильну команду. URL: https://nv.ua/ukr/style/blogs/yak-stvoriti-uspishnu-kompaniyu-video-50036574.html
6. How to Create the Perfect Cofounder Agreement with Your Business Partner, DEC 20, 2017 URL: https://fi.co/insight/how-to-create-the-perfect-cofounder-agreement-with-your-business-partner
7. How to Split Equity Among Co-Founders. By Michael Seibel. URL: https://blog.ycombinator.com/splitting-equity-among-founders/
8. Cremades, Alejandro. How To Create A Business Plan. 2018. URL: https://www.forbes.com/sites/alejandrocremades/2018/07/24/how-to-create-a-business-plan/#21b88b7391c8
9. Розробка стартап-проектів: Конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальностей 151 – «Автоматизація та комп’ютерно-інтегровані технології» та 152 – «Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка» / О. А. Гавриш, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові данні (1 файл: X,XX Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 188 с. https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29447/1/Rozrobka_startup-proektiv_Konsp.lekts.pdf
10. Abhresh Sugandhi. Roles and Responsibilities of a Product Team. 30.06.2022. URL: https://www.knowledgehut.com/blog/agile/roles-responsibilities-of-product-team
11. Інвестиції у штучний інтелект: на що робить ставку бізнес у 2025 році. URL: https://inventure.com.ua/uk/analytics/articles/investiciyi-u-shtuchnij-intelekt:-na-sho-robit-stavku-biznes-u-2025-roci

Додаткові

1. Цифрове виробництво як драйвер трансформації бізнес-процесів підприємств / О. Вагонова, С. Тютченко, В. Шаповал, Ю. Літвінов, Л. Павленко. Агросвіт. № 02 (2025). DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.2.34
2. Трансформація бізнесу через управління змінами та ресурсами в контексті сталого розвитку з мінімізацією ризиків / О. Г. Вагонова, Н. М. Романюк, В. А. Шаповал, Є. В. Терехов, М. С. Гаржа. Агросвіт. № 19 (2024). DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.19.28
3. Архітектура суб’єктів підприємницької діяльності як основа аналізу та реінжинірингу бізнес-процесів / О. Г. Вагонова, В. А. Шаповал, О. М. Ащеулова, С. М. Тютченко, П. А. Косинський. Ефективна економіка. № 10 (2024). DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.10.14
4. Шаповал В. А., Літвінов Ю. І. Стратегічне управління стартапами в контексті місцевого економічного розвитку. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2023 №2 (82). 176-185. DOI: https://doi.org/10.33271/ebdut/82.176
5. Андріїшина О.О., Шаповал В.А. Роздрібна торгівля в умовах цифровізації суспільства. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2022. №2 (78). С. 92-103. DOI: https://doi.org/10.33271/ebdut/78.092

6. Терехов Є. В., Шаповал В. А., Літвінов Ю. І. Ресурсний менеджмент індустріальних регіонів (Resource management of industrial regions). Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2021. №2 (74). С. 145-153. Режим доступу: DOI: https://doi.org/10.33271/ebdut/74.145, https://ev.nmu.org.ua/docs/2021/2/EV20212_145-153.pdf

7. Шаповал В. А., Літвінов Ю. І., Висоцький С. В. Моделювання бізнесу виробничого підприємства як підґрунтя проєктів забезпечення конкурентної позиції. Modern Economics. 2020. № 19(2020). С. 199-205. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-33

8. Людський чинник в процесі стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад / В.А. Шаповал, О.Г. Вагонова, С.М. Ісіков // Держава та регіони. Серія: Державне управління, 2019, №3 (67). С.171-176. DOI: https://doi.org/10.32840/1813-3401-2019-3-31

9. Математичні моделі і методи прийняття рішень для сталого розвитку: навч. посіб. / О.В. Трифонова, Л.В. Тимошенко, С.А. Ус – М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2023. – 240 с. URL: https://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/165392

10. Юніт-економіка та аналітика продукту: що потрібно рахувати стартапам. URL: https://www.gen.tech/post/yunit-ekonomika-ta-analitika-produktu

11. Waida, Maria. A Complete Guide to Marketing Metrics. May 17, 2022. URL: https://www.wrike.com/blog/the-key-marketing-metrics-your-cmo-actually-cares-about/#What-are-marketing-metrics

12. The Psychology of Design: 106 Cognitive Biases & Principles That Affect Your UX. URL: https://growth.design/psychology

13. Pathum Goonawardene. Endowment Effect for Product Adoption and Retention. May 21, 2021. URL: https://uxplanet.org/endowment-effect-for-product-adoption-and-retention-21e130bb00b9

14. Aishwarya Ramanathan. A Guide to Using Smart Nudges to Enhance User Experience. URL: https://www.apxor.com/blog/a-guide-to-using-smart-nudges-to-enhance-user-experience

15. Кучук М. Як надавати зворотній зв'язок: правила та робочий етикет. 17 липня 2020 р. URL: https://www.gen.tech/post/yak-nadavati-zvorotnij-zvyazok

16. Федоров О. Система цілепокладання OKR зробила Google видатним. Як її адаптувати під свій бізнес. 05 серпня 2021. URL: https://forbes.ua/leadership/sistema-tsilepokladannya-okr-zrobila-google-vidatnim-yak-ii-adaptuvati-pid-sviy-biznes-05082021-2212?fbclid=IwAR1S-2bGPahrgewS4kWbz_j7mzC4MiDcgqFpprU1FTmFR8HoiQO4jOvZOu0

17. Мещерякова К. Підприємець - мультифункціональний гравець». CEO Boosters про MVP, цінності та «режим фотооб'єктива». 4 лист. 2021 р. URL: https://www.gen.tech/post/interview-z-ceo-boosters

Інформаційні ресурси

1. Український фонд стартапів. URL: https://usf.com.ua/

2. Освітній проєкт «Стартуй стартап». URL: https://osvita.diia.gov.ua/courses/startuj-startap

3. Інвестиційна платформа. URL: Startup.Network https://startup.network/ua/

4. Бізнес-інкубатор YCombinator. URL: https://www.ycombinator.com/

5. Business Ready (B-READY). The World Bank's flagship report on business environment worldwide. URL: https://www.worldbank.org/en/businessready?topic=protecting-minority-investors

6. Дослідження Європейської Бізнес Асоціація (індекси). URL: https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analityka/

7. Кон'юнктурні опитування Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/nbusurvey

8. Публікації Всесвітнього Економічного Форуму (Давос, Швейцарія). URL: https://www.weforum.org/publications/

9. Матеріали Статистичної служби Європейського союзу. URL: http://ec.europa.eu/eurostat

10. Інформаційні та аналітичні матеріали Світового банку в Україні. URL: http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine
11. World Economic Forum. URL: https://www.weforum.org/
12. Модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю. URL: https://nais.gov.ua/files/general/2023/07/27/20230727171344-29.pdf
13. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text
14. IP офіс. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ) . URL: https://nipo.gov.ua/
15. Дія. Бізнес. URL: https://business.diia.gov.ua/